

Stanko Lasić, *Pravo na rođenje u učenju Crkve*, priredio **Petar Marija Radelj**. Zagreb: Centar za bioetiku, Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove u Zagrebu i Nakladnička kuća Tonimir iz Varaždinskih Toplica, 2009., 704 str.

U našoj svakodnevici često potpuno zanemarujemo činjenicu propusta. Kad nam se dogodi nešto loše, onda to osjetimo, kad propustimo nešto dobro toga nismo ni svjesni. A rezultat je u konačnici isti. Je li nam netko iz džepa ukrao tisuću kuna ili smo nemarkom propustili zaraditi tisuću kuna, rezultat je isti. Ekonomisti to zovu "izmakla dobit" i gotovo jedino oni o tome vode računa.

Kad izbije rat ili se dogodi neka druga velika katastrofa, zbrajamo umrle, osakaćene, popisujemo ruševine i štetu, ali nitko ne razmišlja o nerođenima i posljedicama toga što se nisu rodili. Koliko bi se djece bilo rodilo da se nije dogodio rat? A nije se rodilo bilo zbog roditeljske smrti ili odsutnosti, zbog kaosa ili nesigurnosti. Iako poratno razdoblje redovito prati povišena stopa nataliteta, to je tek nedovoljna nadoknada "odgođenih" porođaja onih koji su preživjeli, ali "praznina" u natalitetu ratnih godina uvijek ostaje i kako generacija odrasta i stari, nosi tu "prazninu", povlačeći za sobom brojne demografske, gospodarske i ine posljedice. Ali to izmiče našoj pažnji.

Razmišljam o tome čitajući knjigu *Pravo na rođenje u učenju Crkve* don Stanka Lasića, tiskanu u izdanju Centra za bioetiku Filozofsko-teološkog instituta Družbe Isusove u Zagrebu i Tonimira iz Varaždinskih Toplica, koja sadrži detaljni pregled živorođene djece i pobačaja u velikom broju zemalja u svijetu. Iza svakoga izazvanog pobačaja krije se jedan "nerođeni", koji bi imao ime i prezime, koji bi nam možda svirao glazbu, pekaio kruh, možda nekome drugome spasio život, i sam imao vlastitu djecu. Ili bi se možda bavio povijesnim i demografskim temama, kao ja, koji se nimalo slučajno ne zovem Nenad, kao jedan od onih sretnika kojima je između abortusa i prava na život dano pravo na život.

O tome da je pobačaj društveno zlo, spora nema. Spora nema ni u pitanju ima li začeto

dijete pravo na život. Spor nastaje onog trenutka kad "Nenad", ni kriv ni dužan, ruši iluzije, remeti karijeru, biva percipiran kao neizdrživ trošak ili životni poremećaj svojih začelnika koji, nesvjesni dalekosežnosti svojih čina, pokušavaju skinuti odgovornost sa svojih leđa. I tako se u sporu nađu dvije strane - jedna nejak a jedna jaka, a život nas svakodnevno uvjerava da je snaga "jačega" jača od snage "ideala", bar kratkoročno. I stoga, što god mi u ovom trenutku govorili, nećemo pomoći nijednom današnjem "Nenadu", ali se bar možemo nadati da ćemo, razvijanjem svijesti i osjećaja odgovornosti možda spasiti nekoga budućeg "Nenada". Da bismo to mogli učiniti važno je ovladati činjenicama jer tek kad postoji puna svijest o činjenicama, društvo, a i pojedinac, mogu reagirati na pravi način. I u tome vidim veliki doprinos knjige don Stanka Lasića.

Početak 21. stoljeća najlošiji omjer između živorođenih i pobačaja bilježi se u Ruskoj Federaciji. Godine 2006. tamo je bilo više pobačaja nego rođene djece (više od 108%). U Rumunjskoj, Bugarskoj, Mađarskoj, Estoniji, Latviji, Bjelorusiji, Kubi udio pobačaja u odnosu na broj živorođene djece nadmašivao je 50%, a tom su udjelu blizu bile i Ukrajina, Kazahstan, Slovenija, Kina, Gruzija i Moldavija (preko 40%). Najmanji udio pobačaja (0,09%) bio je u Poljskoj, a manje od 10% u odnosu na živorođene imala su i Indija (2,75%), Austrija (3,04%), Uzbekistan (8,09%) i Tadžikistan (9,39%). U SAD taj je udio bio nešto veći od 12%, a u zemljama Zapadne Europe uglavnom se kretao između 15 i 30%, u Švedskoj je prešao 34%. U tom se okviru kretala i Hrvatska (24,67%), gdje je broj pobačaja bio manji nego u svim zemljama bivše Jugoslavije osim u Crnoj Gori.

Razvidno je da je u zemljama bivšega komunističkog bloka bilo najviše pobačaja. U Kini i danas više od 7,3 milijuna začete djece godišnje ne ugleda svjetlost dana (46% od broja živorođenih). Nakon raspada komunističkoga sustava u većini zemalja taj se udio počeo smanjivati iako je još uvijek na visokoj razini. U Rumunjskoj je u sedmom desetljeću 20. stoljeća bilo više od milijun pobačaja godišnje, više od 300% više

nego živorođenih. Danas iznosi 68,45%. U Rusiji je tada bilo više od pet milijuna pobačaja godišnje, oko 250% od živorođenih (danas 108,55%). U katoličkoj Poljskoj nagli pad pobačaja uslijedio je krajem 80-ih godina. I tamo je u jeku komunističke vladavine udio prelazio 40%. U zapadnoeuropskim zemljama danas je trend suprotan od trenda u istočnim zemljama: udio pobačaja raste, ali unatoč tome ne dostiže razinu istočnoeuropskih udjela.

Svake godine nekoliko desetaka milijuna začete djece u svijetu bude abortirano. U Hrvatskoj je u posljednjih 50 godina oko 1.800.000 djece umrlo prije nego što se rodilo (dok se istodobno nije rodilo manje od tri milijuna djece). Hrvatska bi danas imala više od šest, a možda

i sedam milijuna stanovnika jer i "nerođeni" bi radali djecu. Imala bi povoljnije omjere između staračkoga, radnog i dječjeg kontingenta. Mogla bi proizvoditi više nego što danas proizvodi. Imala bi jače ljudske resurse. Svako nerođeno dijete pojedinačno priča je za sebe. Tužna, bila opravdana ili neopravdana. Na razini društva to je nenadoknativ gubitak. Više je Hrvatska izgubila života u posljednjih 50 godina od pobačaja nego u svim krvavim ratovima koji su se u 20. stoljeću na njezinom prostoru vodili.

Knjiga *Pravo na rođenje u učenju Crkve* podastire nam teške činjenice od kojih sam izvukao na površinu tek nekoliko. Činjenice kojih moramo biti svjesni kad razmišljamo i kad smo u prilici odlučivati.

Nenad Vekarić